

Bezuinigen anno 2010 – 6 tips

Het kan veel goedkooper

AUTEUR: *Miriam Meier-Boschaart*

Een verwachte korting van zo'n twintig procent, ofwel drie miljard euro, op het gemeentefonds, tegenvallende grondopbrengsten, een woning- en bedrijvenmarkt waar nauwelijks beweging in zit: het zijn bezuinigingen die de klok slaan. Is het alleen maar kommer en kwel, of is het ook mogelijk dit om te zetten naar kansen?

Nog even de context. Gemeenten moeten rekening houden met een omvangrijke afname van de inkomsten uit het Gemeentefonds, stelt de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De vereniging gaat ervan uit dat gemeenten in totaal 3 miljard euro minder te besteden hebben. Het kabinet beslist dit jaar hoeveel zij gaat bezuinigen. Tot 2011 is duidelijk hoeveel geld de gemeenten krijgen, voor de periode daarna zijn nog geen afspraken gemaakt. Volgens de VNG moeten gemeenten nu alvast stevige maatregelen nemen om de drastische kortingen vanaf 2012 het hoofd te kunnen bieden. 'Nieuwe bestuursplannen zullen het moeilijk krijgen, want het hele zaakje moet overhoop', aldus VNG-voorzitter Pans in Het Financieel Dagblad. Er wordt gesproken over het minderen van het aantal ambtenaren, taken overdragen aan landelijke uitvoeringsorganisaties en de markt, en minder subsidies voor sport en cultuur.

Hoe de openbare ruimte ervanaf komt, is natuurlijk nog niet helder. Maar veel gemeenten houden ook deze portefeuille onder de loep om te bezien of er te besparen valt. De Vereniging Nederlandse Gemeenten ontwikkelde een website om slim te besparen. Met 'slim' bedoelt de VNG bezuinigingen die het dienstverleningsniveau van de gemeenten niet al te zeer aantasten. Gemeenten worden opgeroepen ideeën in te brengen, zodat andere gemeenten hiervan kunnen profiteren. En zo laat het college van de gemeente

Barendrecht in haar 'Notitie ombuigen' van 2009 zien waar ze op wil bezuinigen. Ook de openbare ruimte komt aan bod. De samenstellers van de notitie wijzen de gemeenteraad erop dat zij bij de vaststelling van de Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) heeft uitgesproken het groenonderhoud van Barendrecht op een nog hoger niveau te willen brengen. 'In 2009 zijn de budgetten voor groenonderhoud daarom verhoogd. Helaas moeten wij constateren dat de budgettaire ruimte er in 2010 niet is. Wij zien ons genoodzaakt de komende jaren te gaan kiezen voor goedkopere en onderhoudsarmere beplanting. Dit zal leiden tot een teruggang in de beeldkwaliteit.' Maar leidt bezuiniging altijd tot versobering? Nee, er zijn ook positieve kanten te noemen. Dat blijkt uit de reacties op diverse discussiegroepen op LinkedIn, waar deze discussie geanimeerd werd gevoerd.

FIJN, EEN DUIDELIJKE KEUZE

Op de eerdergenoemde website van de VNG staat een duidelijk stappenplan. En één van die stappen moet zijn vast te stellen wat voor een gemeente je wilt zijn. Want, bezuinigen is kiezen. Bij ieder type gemeente horen bepaalde keuzes, betoogt de VNG. 'Denk daarom van tevoren goed na over het gewenste profiel van uw gemeente. Bepaal waar uw prioriteiten liggen en haak in op kracht! Een gemeente die zich profileert als recreatieve gemeente, bezuinigt waarschijnlijk niet zo snel op toerisme. Gemeenten die een sterke regionale werkgeversrol nastreven, investeren extra in personeel. Een goed vestigings- en ondernemersklimaat vraagt om wéér andere keuzes.'

AFSCHRIJVEN, SANEREN EN OMVORMEN

Veel beheer- en instandhoudingskosten gaan naar delen van de openbare ruimte die het beoogde beeld nooit zullen behalen. En wanneer er klakkeloos met de kaasschaaf nog meer op dit beheer wordt bezuinigd, zo laten eerdere bezuinigingsrondes zien, wordt de achterstand op deze locaties alleen nog maar groter. Gelukkig weten we nu 'op tijd' dat er ook op de openbare ruimte structureel bezuinigd moet worden en dat biedt mogelijkheden om na te denken over het saneren of omvormen van probleemlocaties, ook wanneer de betreffende locaties nog niet 'afgeschreven' zijn. Deze voortijdige 'kapitaalvernietiging' kan zich terugverdienen door de besparingen in de lifecycle van de nieuwe inrichting.

DUURZAAM: EERST DOKKEN, DAN CASHEN

Het vergt aanvankelijk een 'grotere' investering, maar doorgaans leiden duurzame oplossingen tot efficiëntere oplossingen. En die besparen, uiteindelijk, geld. Of de betreffende wethouder die lange termijn ook in ogenschouw neemt, is de vraag. Want de besparingen moeten nu gerealiseerd worden. Maar toch, wie weet leidt de huidige crisis tot een kleine boost voor duurzame oplossingen in de openbare ruimte.

MINDER IS NIET PER DEFINITIE SLECHTER

Bij de ontwikkelingen rondom wegbeheer bleek dat juist een bezuinigingsronde kan zorgen voor een betere aanpak van beheer. Rationeel wegbeheer is inmiddels niets nieuws meer, maar reken maar dat het aanvankelijk de nodige stof deed opwaaien. SI►

TOCH OPPASSEN

Bezoekers van de Stedelijk Interieur-discussie over bezuinigingen in de openbare ruimte noemden ook verschillende keerzijden van bezuinigen.

BEZUINIGEN, MAAR WEL CONCREET

Peter van Baalen, projectleider bij Solyne

'Inderdaad, ik verwacht dat er te bezuinigen is op de openbare ruimte. Ik ben er zelfs van overtuigd dat dit niet ten koste hoeft te gaan van de kwaliteit van de openbare ruimte. Ik denk dat je zo'n bezuiniging wel concreet moet maken. Mijns inziens zijn er twee valkuilen bij bezuiniging in de openbare ruimte. In de eerste plaats is er de mate van investering in de openbare ruimte. Dit is een valkuil, niet investeren in de openbare ruimte levert hogere onderhoudskosten op. In de tweede plaats is er de mate van onderhoud. Ook dit is een valkuil, het onderhoudsniveau terugbrengen van een 7 naar een 6 moet draagvlak hebben in de maatschappij. Als je over deze valkuilen heen stapt en kritisch kijkt, kun je vast bezuinigen op de openbare ruimte. Om te voorkomen dat je in valkuilen stapt, moet je wel zorgen dat de juiste spelers aan tafel zitten en moet je de case concreet maken.'

TAKEN AFSTOTEN

Echt bezuinigen is taken afstoten, zegt Roland Bruynesteyn, projectmanager bij Accent adviseurs. En dat kan volgens hem op heel veel gebieden. 'Schaf alle voorschriften op het gebied van duurzame materialen en energieprestatienormen af en maak geen lokaal "klimaatbeleid": laat de markt het commercieel oplossen met een beroep op MVO en/of financieel voordeel voor gebruiker. Houd ook op met alle subsidies op het gebied van alternatieve energiebronnen. De auto kreeg honderd jaar geleden ook geen subsidie om te concurreren met paard en wagen. En, het beheer van de openbare ruimte is niets meer en minder dan het beheer van de openbare ruimte. Ga het beleid niet elke paar jaar aanpassen aan nieuwe strategische visies of de nieuwe mode. Losse stoeptegels en veiligheid zijn belangrijker dan het bestrijden van de processierups.'

TOCH OPPASSEN

Bezoekers van de Stedelijk Interieur-discussie over bezuinigingen in de openbare ruimte noemden ook verschillende keerzijden van bezuinigen.

GEZAMENLIJK BEHEREN

Richard Koek, directeur van Rijnboutt

'Dé openbare ruimte bestaat niet. Bezuinigen op beheer van de publieke ruimte in woonomgevingen en centra is onverantwoord. Het kan een negatieve spiraal veroorzaken waardoor niemand meer investeert in bijvoorbeeld de gebouwde omgeving, met als gevolg verloedering. En dat kan erg snel gaan, zoals de teloorgang van een reeks bedrijventerreinen laat zien. Ook vermindering van beheer in het buitengebied is gevaarlijk. Veel meer zal moeten worden gezocht naar vormen van gezamenlijk beheer, zoals stadslandbouw een mooi voorbeeld is. Verder mogen nutteloze groenstroken ook worden vervreemd, en dat hoeft zeker niet voor de hoofdprijs te zijn. En misschien moet er maar meer water worden gemaakt, want dat vinden we allemaal fraai.'

TOCH OPPASSEN

Bezoekers van de Stedelijk Interieur-discussie over bezuinigingen in de openbare ruimte noemden ook verschillende keerzijden van bezuinigen.

PRIVATISEREN

Edwin Blijse, succesmanager bij Blijse Vastgoed

'Te vaak kom ik tegen dat gemeenten een prijsvraag uitschrijven voor een project en dan het plan aan de hoogste bieder verkopen. Daarna is er niets meer mogelijk en zit iedereen, wanneer het een beetje tegenzit, al helemaal klem. Private partijen meer vrijheid bieden bij hun gebiedsontwikkelingen kan tot gevolg hebben dat plannen op een andere wijze tot stand komen, met dezelfde middelen een hogere kwaliteit. Moet de overheid wel zoveel sturen wanneer het om vastgoedontwikkelingen gaat (soms lijkt het wel of ze zelf ontwikkelaar zijn, alleen het risico niet lopen), moet het openbare gebied wel in eigendom blijven van de overheid of liggen hier andere kansen? Dit heeft tot gevolg dat zowel private als publieke partijen zich anders moeten gaan gedragen in het ontwikkelingsproces. Willen we dit wel en zijn we wel zover? Daarover maak ik me zorgen.'

LEG DE VERANTWOORDELIJKHEID BIJ EEN ANDER

Een oplossing voor 'nutteloze' openbare ruimtes is het verplaatsen van verantwoordelijkheden. Volgens Niels Tiekstra, juridisch Planoloog bij RBOI, leidt dat tot een positievere benadering van deze plekken en bespaart het kosten. 'Er zijn veel nutteloze openbare ruimten in Nederland. Het zou een goed idee zijn om gebruikers en omwonenden van deze ruimte verantwoordelijk te maken voor deze ruimte. Hierbij krijgen zij de middelen en de vrijheid om de ruimte in te richten naar hun wens. Dit kan op twee manieren positief uitpakken. De ruimtes die op dit moment niet worden gebruikt, komen in een ander daglicht te staan en worden misschien opgepakt, opgeknapt en gebruikt. Daarnaast is de gemeente niet meer zelf verantwoordelijk; een deel van het onderhoud wordt gedaan door de gebruikers zelf, waarmee de gemeente kan besparen op onderhoudsuren.'

LinkedIn

Dit artikel is deels samengesteld uit bijdragen op discussies op vier groepen op LinkedIn. Helaas konden niet alle bijdragen worden gebruikt, maar wie geïnteresseerd is in meer ideeën over besparen op de openbare ruimte kan de discussies vinden op de groepen: *Stedelijk Interieur, Gebiedsontwikkelaars, Groen en de Stad en Ruimtelijke Ontwikkeling.*